

กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ กรณีศึกษา สุภร ธัมวงศานุกูล

The Learning and Teaching Processes of Blues Guitar: A Case Study of Suporn Thamvongsanukul

ปรเมศ กาจหาญ^{1*} และ พงษ์พิทยา สัพโส²

Poramate Kathan^{1*} and Pongpithaya Sapaso²

¹ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Master of Fine and Applied Arts Program in Music, Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University

² อาจารย์ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Lecturer Department of Music, Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ของ สุภร ธัมวงศานุกูล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักของการเก็บข้อมูลภาคสนามได้แก่ สุภร ธัมวงศานุกูล ศิษย์เก่าศิษย์ปัจจุบันของสุภร ธัมวงศานุกูล และบุคคลอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่า สุภร ธัมวงศานุกูล มีกระบวนการเรียนรู้ 10 ขั้นตอนได้แก่ 1) ฟังเพลง 2) เลือกคิลปิน 3) แกะเพลง 4) สรุปลีค 5) เปลี่ยนคีย์ 6) ดัดแปลงเป็นคอร์ดอื่น 7) ฝึกต้นสดแบบอิสระและบันทึกเสียง 8) คัดเลือกลีค 9) ฝึกลีคที่คัดเลือกและ 10) บันทึกลีคที่คัดเลือกเก็บไว้ และมีกระบวนการถ่ายทอด 11 ขั้นตอนได้แก่ 1) ประเมินลูกศิษย์ 2) เลือกลีคที่สรุปไว้ 3) ถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ทำตามให้เหมือนที่สุด 4) ให้ลูกศิษย์เรียนรู้การนำลีคมาเปลี่ยนคีย์ 5) ลูกศิษย์ต้นสดให้ดู 6) วิจารณ์และให้คำแนะนำพร้อมทั้งสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง 7) ลูกศิษย์กลับไปฝึกเพิ่มเติมตามคำแนะนำ 8) ลูกศิษย์เลือกคิลปินที่ชอบมา 2-3 คน 9) ให้ลูกศิษย์ฟังเพลงทั้งหมดของคิลปินที่เลือกมา 10) กำหนดเพลงให้ลูกศิษย์ฝึกเล่นตามด้วยตนเอง และ 11) ถ่ายทอดส่วนที่ลูกศิษย์ปฏิบัติไม่ได้ และยังพบอีกว่า สุภร ธัมวงศานุกูล ได้จัดทำสรุปการเล่นกีตาร์บลูส์ของคิลปินคนต่างๆ ไว้ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของทั้งกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ของสุภร ธัมวงศานุกูล

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนรู้, กระบวนการถ่ายทอด, กีตาร์บลูส์

*Corresponding author. Mobile : +66 (08) 2369 4879

E-mail address : torbluesman@gmail.com

Abstract

This research, the learning and teaching processes of Blues guitar : a case study of Suporn Thamvongsanukul, aimed at investigating the learning and the teaching processes of Blues guitar of Suporn Thamvongsanukul. It is a qualitative research. The field data were mainly collected from Suporn Thamvongsanukul, his alumni, his current students, and other associated people. The research findings evidenced that Suporn Thamvongsanukul's learning processes contained 10 processes. 1) Listening to the music.2) Selecting the artist. 3) Transcribing his/her songs. 4) Concluding the licks. 5) Changing the music keys.6) Adapting the chords. 7) Practicing improvising the guitar independently and recording the music. 8) Choosing the licks.9) Practicing the selected licks. 10) Recording the licks. There are 11 processes of Suporn Thamvongsanukul 's teaching processes. 1) Assessing the students' competency. 2) Choosing the concluded licks. 3) Demonstrating and getting the students to resemble him. 4) The students learn to change the keys of the licks. 5) The students improvise the guitar. 6) Giving feedbacks and some useful advices and demonstrating how to perform the guitar. 7) The students practice playing the guitar on their own by following his advices. 8) The students select 2-3 favorite artists. 9) The students listen to all songs. 10) Selecting one of the students' favorite artists' songs and the students have an independent practice. 11) Facilitating and teaching some parts the students could not play. Consequently, the researcher found that Suporn had summarized the individual artists' guitar playing methods for the students. This step is very essential in his learning and teaching processes of Blues guitar.

Keywords: Learning Processes, Teaching Processes, Blues Guitar

บทนำ

ดนตรีอเมริกันเป็นดนตรีกระแสนิยม ที่แพร่กระจายไปทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทย และมีผลต่อลักษณะรูปแบบของเพลงไทยสมัยนิยมทั้ง ในอดีตและปัจจุบันสำหรับในอดีตนั้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษา การค้าขาย การรับเทคโนโลยีสมัยใหม่มาจากอเมริกา เป็นต้น สำหรับในปัจจุบันปัจจัยสำคัญ อันเป็นเหตุที่ทำให้กระแสวัฒนธรรมดนตรีอเมริกันไหลบ่าเข้ามา มีอิทธิพลต่อลักษณะและรูปแบบของเพลงไทยสมัยนิยม ก็คือเทคโนโลยีสารสนเทศอันก้าวหน้าได้แก่ ซีดีเพลง ดีวีดี คอนเสิร์ต รายการทีวี อินเทอร์เน็ต เป็นต้น [1] และรากฐานที่สำคัญของดนตรีอเมริกันคือดนตรีแนว “บลูส์”

ดนตรีบลูส์ เป็นรูปแบบของดนตรีประเภทหนึ่งที่คงรูปแบบดั้งเดิม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เกิดขึ้นที่มลรัฐมิสซิสซิปปี ในตอนปลายศตวรรษที่ 19 คนผิวดำหลังไหลเข้าสู่สหรัฐอเมริกา เพื่อการเป็นทาส สภาพชีวิตที่คับแค้นของพวกเขาถูกนำเสนอผ่านบทเพลงด้วยการร้อง หรือสวดอ้อนวอนในทางศาสนาที่เป็นท่วงทำนองที่เศร้า อันเป็นเอกลักษณ์ของการร้องและท่วงทำนองที่เกิดจากเครื่องดนตรีที่ไม่มีคุณภาพจากความแร้นแค้น ลักษณะเฉพาะของดนตรีบลูส์ถูกวางด้วยรากฐานจากความเจ็บปวดทุกข์ทรมานของชีวิต เนื้อเพลง และสำเนียง

ของดนตรีบลูส์ จึงแฝงความเจ็บปวดคล้ายการสะอึกสะอื้นเวลาร้องให้ จึงใช้แสดงอารมณ์เศร้าได้ดี นอกจากนั้นดนตรีบลูส์ก็เข้าไปสอดแทรกกับดนตรีหลากหลายชนิดมาก บางครั้งก็ในรูปแบบของโครงสร้าง หรือกลั่นอายของชาวดีหรือรูปแบบการบรรเลงและในเรื่องของจังหวะของบลูส์ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และเป็นแบบแผนนำไปสู่ดนตรีรูปแบบอื่นมากมายของอเมริกา ได้แก่ ฟังก์ โซล ฟังก์ ริทึม แอนด์บลูส์ ร็อกแอนด์โรล เป็นต้น และเครื่องดนตรีที่นิยมนำมาใช้เล่นดนตรีบลูส์คือกีตาร์ [2] นักดนตรีในแนวบลูส์ที่มีชื่อเสียง มีหลายต่อหลายคน อาทิเช่น โรเบิร์ต จอห์นสัน จิมมี เฮนดริกซ์ สตีวี เรย์ วอห์น บี.บี.คิง ฯลฯ ศิลปินเหล่านี้ล้วนแต่เป็นนักกีตาร์ทั้งสิ้น จนเรียกได้ว่าในดนตรีบลูส์นั้น กีตาร์เป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยม และมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของดนตรีบลูส์มากที่สุดเครื่องหนึ่ง

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในราวปี พ.ศ. 2500 ดนตรีตะวันตกโดยเฉพาะดนตรีจากสหรัฐอเมริกาได้มีอิทธิพลเพิ่มขึ้นในประเทศไทย ผ่านสื่อแบบต่าง ๆ เช่น วิทยุ และเครื่องเล่นจานเสียง ชาวชนไทยได้หันเหไปสนใจการร้องเพลง และการเต้นรำด้วยลีลาอารมณ์แบบตะวันตก จึงเกิดเพลงไทยสากลตามรูปแบบฝรั่งขึ้นมากมาย รวมทั้งเพลงแจ๊ส เพลงบลูส์ เพลงเต้นรำประเภทร่อนแรงจนถึงสมัยของเพลงร็อค ต่อมา

ในปี พ.ศ. 2503 - 2515 วงการดนตรีไทย มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับ เนื่องจากอิทธิพลของดนตรีตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาเมื่ออิทธิพลต่อวัยรุ่น ในสมัยนั้นไม่ขาดสาย ได้แก่ วงเดอะบิทเทิล เดอะซาโด ของ คลิฟ ริชาร์ด เอลวิส เพรสลีย์ ฯลฯ แทบทุกวงมีเครื่องดนตรีที่ขึ้น ได้แก่ กีตาร์โซโล่ กีตาร์คอर्ड กีตาร์เบส และกลองพร้อม ๆ กันนั้นวงดนตรีของไทยก็เริ่มหันมาเล่นเพลงสากลได้รับความนิยมไม่น้อยเหมือนกัน เมื่ออเมริกามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย สมัยสงครามเวียดนาม เพลงสากลจึงได้รับความนิยมไม่น้อย วงดนตรีของไทยที่เล่นเพลงสากลในสมัยนั้น เช่น วงซิลเวอร์แซนด์ วงรอยแอลส์ไปรท์ ฯลฯ ร้องและเล่นตามต้นแบบเป็นส่วนใหญ่ ในพ.ศ. 2512 ได้มีการจัดประกวดวงสตริงคอมโบแห่งประเทศไทยขึ้น โดยมีกติกาการแข่งขันว่า ให้เล่นเพลงสากล 1 เพลง เพลงไทยสากล 1 เพลง เพลงพระราชนิพนธ์ 1 เพลง วงที่ชนะเลิศคือ วงดิอิมพอสซิเบิล ซึ่งเดิมเป็นวงอาชีพ เล่นอยู่แถบถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ในนามวงจอยทีรีแอนด์ซัน หรือ เจ-ทีรี (ฮอลิเดย์ เจ-ทีรีตามชื่อสถาบันเท็กซัสที่เล่น) ชื่อดิอิมพอสซิเบิล ซึ่งเปลี่ยนก่อนแข่งได้มาจาก การดูในโทรทัศน์ยุคนั้น ดิอิมพอสซิเบิล โด่งดังเหลือหลาย นักดนตรีประกอบด้วย เศรษฐา ศิระฉายา วินัย พันธุรักษ์ อนุสรณ์ พัฒนกุล สิทธิพร อมรพันธ์ และพิชัย คงนิยม ครองรางวัลชนะเลิศ 3 ปีซ้อน ประวัติศาสตร์วงการดนตรีไทยต้องบันทึกไว้ในฐานะวงดนตรีประเภทสตริงคอมโบวงแรกที่สร้างความรู้สึกเป็นสากลและเป็นวงแรกอีกเช่นกัน เปิดทางให้วัยรุ่นฟังเพลงไทยแนวใหม่ ความสำเร็จขั้นสูงสุดทำให้ผู้สร้างภาพยนตร์ตลอดจนผู้ประพันธ์เพลงให้ความสนใจกับวงดนตรีประเภทนี้มากขึ้น เวลาเดียวกันวงดนตรีวงอื่น ๆ ได้รับความนิยมตามมาเช่น วงพีเอ็มไฟฟ์ (P.M.5) วงแฟนตาซี วงแกรนด์เอ็กซ์ วงชาตรี ฯลฯ จากนั้นเข้าสู่ยุคแฟนฉัน (วงชาตรี) ครึกครื้นรื่นเริงเรื่อยมาถึงทุกวันนี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่ทำให้ดนตรีบลูส์แพร่กระจายเข้ามาสู่ประเทศไทย อาทิ 1. รัฐบาลหลัง พ.ศ. 2475 ส่งเสริมการดนตรีตะวันตก 2. วัยรุ่นในช่วง พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา ได้รับความอิทธิพลจากดนตรีตะวันตกเป็นอย่างมาก 3. ปีพ.ศ. 2512 มีการประกวดวงสตริง คอมโบ ซึ่งมีการประกวดในเล่นเพลงสากล เพลงไทยสากล และเพลงพระราชนิพนธ์ 4. การแพร่กระจายดนตรีอเมริกันจากทหารอเมริกาที่ตั้งฐานทัพในประเทศไทย สมัยสงคราม [3] สุภร ธีรมวงศานุกูล หรือ “หนุ่ม บลูส์แมน” เป็นนักกีตาร์แนวบลูส์ นักประพันธ์เพลง และอาจารย์สอนกีตาร์ ในส่วนของการเป็นนักกีตาร์บลูส์ หนุ่ม บลูส์แมนเป็นผู้ชนะเลิศการประกวด “เดอะ กีตาร์ แบทเทิล คอทเทจ” ซึ่งเป็นการแข่งขันรุ่นทั่วไปซึ่งมีผู้สมัครมาจากทั่วประเทศ

จัดขึ้นโดยรายการโทรทัศน์ กีตาร์โรด และบริษัท บีอีซีเทโรจากการประกวดแสดงให้เห็นว่า หนุ่ม บลูส์แมน เป็นผู้ที่มีความเป็นเลิศทางด้านกีตาร์บลูส์อยู่ในระดับแนวหน้าของประเทศไทย ผลงานในส่วนของ นักประพันธ์เพลง หนุ่ม บลูส์แมน มีผลงานการประพันธ์มากมาย ได้แก่ หัวใจไดโนเพลงของทีมฟุตบอลขอนแก่นเอฟซี พวกเราหนองเรือวิทยา แต่งให้ทีมวอลเลย์บอลของทีมหนองเรือวิทยา ฯลฯ และอีกหลายเพลงที่ส่งให้กับบริษัทค่ายเพลงต่าง ๆ หนุ่ม บลูส์แมน มีผลงานประพันธ์อย่างต่อเนื่อง ยาวนาน เป็นที่ยอมรับของคนในวงการดนตรีอาชีพทั่วไป ในส่วนของการเป็นอาจารย์สอนกีตาร์ หนุ่ม บลูส์แมน มีประสบการณ์ในการสอนกีตาร์มาอย่างยาวนานเป็นเวลาถึง 10 ปี มีลูกศิษย์มากมาย ได้แก่ สุวัฒน์ เครือเขื่อนเพชร มือกีตาร์วงทริกออทริส และวงมายดริม ซึ่งเป็นวงดนตรีที่ประสบความสำเร็จ ประกวดได้รางวัลมากมาย ตลอดจนลูกศิษย์อีกหลาย ๆ คนที่ประกอบอาชีพทางสายดนตรี เป็นที่ยอมรับของคนในวงการดนตรีอาชีพทั่วไป หนุ่ม บลูส์แมน จึงเป็นผู้ที่มีความโดดเด่น และน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษากระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ กรณีศึกษา: สุภร ธีรมวงศานุกูล เพื่อทราบถึงกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ กรณีศึกษา: สุภร ธีรมวงศานุกูล ที่จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้สนใจที่จะศึกษา เรียนรู้ฝึกฝนทักษะของกีตาร์ในแนวบลูส์ และเป็นประโยชน์ทางวิชาการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการศึกษากระบวนการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดดนตรีบลูส์ในประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้กีตาร์บลูส์ กรณีศึกษา: สุภร ธีรมวงศานุกูล
2. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ กรณีศึกษา: สุภร ธีรมวงศานุกูล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย
ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง เพื่อที่จะเข้าถึงข้อมูลในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ กรณีศึกษา: สุภร ธีรมวงศานุกูล ได้นำเชื่อถือที่สุดผู้ให้ข้อมูลได้แก่

- 1.1 สุภร ธีมวงศานุกุล
- 1.2 ลูกศิษย์ของสุภร ธีมวงศานุกุลที่ได้รับ
กระบวนการถ่ายทอดความรู้โดยตรงจาก สุภร ธีมวงศานุกุล
  - 1) ศิษย์เก่า 5 คน
  - 2) ศิษย์ปัจจุบัน 4 คน
  - 3) นักดนตรีนอกสำนัก 5 คน

2. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้หลายมิติ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

- 3.1 การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
  - 1) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยใช้แนวความคิดของสุกรี เจริญสุข และคณะ (2541)

- 2) ผู้วิจัยนำเครื่องมือการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบ

- 3) ผู้วิจัยนำผลลัพธ์ที่ได้จากการตรวจสอบเครื่องมือการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ไปหาค่า IC

- 3.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยใช้แนวความคิดของ สุกรี เจริญสุข และคณะ

- 3.3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมโดยใช้แนวความคิดของสุกรี เจริญสุข และคณะ

- 3.4 การสัมภาษณ์กลุ่ม
  - 1) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือการสัมภาษณ์กลุ่มโดยใช้แนวความคิดของ สุกรี เจริญสุข และคณะ

- 2) ผู้วิจัยนำเครื่องมือการสัมภาษณ์กลุ่มไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบ

- 3) ผู้วิจัยนำผลลัพธ์ที่ได้จากการตรวจสอบเครื่องมือการสัมภาษณ์กลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ไปหาค่า IC

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 4.1 การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ สุภร ธีมวงศานุกุล และศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันของ สุภร ธีมวงศานุกุล เพื่อให้ได้ข้อมูลกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ กรณีศึกษา: สุภร ธีมวงศานุกุล โดยการสัมภาษณ์แบบส่วนตัว จนกว่าข้อมูลจะครบทุกประเด็น

4.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของ สุภร ธีมวงศานุกุล และเรียนกีตาร์บลูส์ เพื่อให้ได้ข้อมูลกระบวนการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ของ สุภร ธีมวงศานุกุล ในมิติของผู้รับกระบวนการถ่ายทอดโดยตรง

4.3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ผู้วิจัยเข้าสังเกต ณ พื้นที่หนุ่มสตูดิโอ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ของ สุภร ธีมวงศานุกุล โดยสังเกตในขณะที่เกิดการเรียนการสอน รวมไปถึง สื่อการสอนและสภาพแวดล้อมของพื้นที่

4.4 การสัมภาษณ์กลุ่ม

ผู้วิจัยนัดหมายผู้ให้ข้อมูลมาสัมภาษณ์แบบกลุ่ม โดยไม่มี สุภร ธีมวงศานุกุล เข้าร่วมการสัมภาษณ์ด้วยโดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันของ สุภร ธีมวงศานุกุล ซึ่งผู้วิจัยจะเปิดประเด็นคำถามให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นในบริบทที่ไม่เป็นทางการ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บข้อมูลทั้งการศึกษาด้านเอกสาร และการเก็บข้อมูลจากภาคสนามเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาจำแนกข้อมูลเป็นชนิดจัดหมวดหมู่ข้อมูลให้ตรงกับแนวคิดในการศึกษาของสุกรี เจริญสุขและคณะ และตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่เก็บมา ทั้งเอกสาร และข้อมูลที่สัมภาษณ์มา การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการสรุปตีความจากข้อมูลต่างๆ ที่ผู้วิจัยหามาได้

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ กรณีศึกษา: สุภร ธีมวงศานุกุล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ และถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ของ สุภร ธีมวงศานุกุล โดยใช้แนวคิดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย ศิลปะ ดนตรี กีฬา ของ สุกรี เจริญสุข และคณะเป็นหลัก การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม 4 เครื่องมือ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์กลุ่ม โดยผู้ให้ข้อมูลหลักของการเก็บข้อมูลภาคสนามมาจาก 4 แหล่ง ได้แก่ สุภร ธีมวงศานุกุล ศิษย์เก่าของ สุภร ธีมวงศานุกุล ศิษย์ปัจจุบันของ สุภร ธีมวงศานุกุล และนักดนตรีนอกสำนัก การวิจัยครั้งนี้ได้ผลการศึกษา

ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งสองข้อได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ของสุภร ธีมวงศานุกูล และกระบวนการถ่ายทอดของสุภร ธีมวงศานุกูล

กระบวนการเรียนรู้ของสุภร ธีมวงศานุกูล มีทั้งหมด 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ฟังเพลง 2. เลือกศิลปิน 3. แกะเพลง 4. สรุปลึก 5. เปลี่ยนคีย์ 6. ดัดแปลงเป็นคอร์ดอื่น 7. ฟีกัดนิ้วสดแบบอิสระและบันทึกลีลา 8. คัดเลือกกลีลา 9. ฟีกัดนิ้วที่คัดเลือกและ 10. บันทึกลีลาที่คัดเลือกเก็บไว้ เมื่อนำมาวิเคราะห์กับแนวคิดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย ศิลปะ ดนตรี กีฬา ของสุภร ธีมวงศานุกูล และคณะ พบว่า ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 4 อยู่ในหลักความเหมือนขั้นตอนที่ 5 ถึงขั้นตอนที่ 7 อยู่ในหลักความแตกต่าง และขั้นตอนที่ 8 ถึงขั้นตอนที่ 10 อยู่ในหลักความเป็นฉัน

กระบวนการถ่ายทอดของ สุภร ธีมวงศานุกูล มีทั้งหมด 11 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ประเมินลูกศิษย์ 2. เลือกลึกลีลาที่สรุปไว้ 3. ถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ทำตามให้เหมือนที่สุด 4. ให้ลูกศิษย์เรียนรู้การนำลึกลีลาเปลี่ยนคีย์ 5. ลูกศิษย์สดนิ้วสดให้ดู 6. วิจารณ์และให้คำแนะนำพร้อมทั้งสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง 7. ลูกศิษย์กลับไปฝึกเพิ่มเติมตามคำแนะนำ 8. ลูกศิษย์เลือกศิลปินที่ชอบมา 2-3 คน 9. ให้ลูกศิษย์ฟังเพลงทั้งหมดของศิลปินที่เลือกมา 10. กำหนดเพลงให้ลูกศิษย์ฝึกเล่นตามด้วยตนเอง และ 11. ถ่ายทอดส่วนที่ลูกศิษย์เล่นไม่ได้ เมื่อนำมาวิเคราะห์กับ แนวคิดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย ศิลปะ ดนตรี กีฬา ของสุภร ธีมวงศานุกูล และคณะ พบว่า ขั้นตอนที่ 1 เป็นการประเมินเพื่อเลือกว่าจะรับหรือไม่รับลูกศิษย์ จึงไม่ได้อยู่ในแนวคิดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย ศิลปะ ดนตรี กีฬา ของสุภร ธีมวงศานุกูล และคณะ ขั้นตอนที่ 2 ถึงขั้นตอนที่ 3 อยู่ในหลักความเหมือนขั้นตอนที่ 4 ถึงขั้นตอนที่ 6 อยู่ในความต่างต่าง และขั้นตอนที่ 8 ถึงขั้นตอนที่ 11 อยู่ในหลักความเป็นฉัน

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ของ สุภร ธีมวงศานุกูล ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ให้ประโยชน์ต่อการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ จะเห็นได้ว่าลึกลีลาที่ตนนั้น มีความสำคัญต่อทั้งกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการถ่ายทอดของ สุภร ธีมวงศานุกูล และขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดของสุภร ธีมวงศานุกูล จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษากีตาร์บลูส์ต่อไป

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยศึกษากระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ของสุภร ธีมวงศานุกูล มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 อภิปรายผลกระบวนการเรียนรู้กีตาร์บลูส์ของ สุภร ธีมวงศานุกูล

1) หลักความเหมือน

ขั้นที่ 1 การเลียนแบบ

กระบวนการเรียนรู้กีตาร์บลูส์ของ สุภร ธีมวงศานุกูล เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการแกะเพลง ทำให้สุภร ธีมวงศานุกูล มีทักษะการฟังที่เป็นเลิศ จากการที่แกะเพลงโดยใช้หูเท่านั้น

ขั้นที่ 2 การทำซ้ำ

กระบวนการเรียนรู้กีตาร์บลูส์ของ สุภร ธีมวงศานุกูล จะนำเอาลึกลีลาที่ได้นั้น มาฝึกฝนการเล่นกีตาร์จากซ้ำๆ ซ้ำๆ หลายๆ รอบจนเกิดความชำนาญในขั้นตอนนี้ เป็นเป็นขั้นตอนการเรียนรู้ที่ดี เพราะการฝึกซ้ำๆ ซ้ำๆ ทำให้สมองจำจุดได้ดีกว่า การฝึกเร็ว ๆ

2) หลักความแตกต่าง

ขั้นที่ 3 การแหกคอก

กระบวนการเรียนรู้กีตาร์บลูส์ของ สุภร ธีมวงศานุกูล ได้นำลึกลีลาของศิลปินบลูส์ ที่ตนชื่นชอบมาพัฒนาและขยายให้เป็นลึกลีลาที่สามารถใช้ได้กับคอร์ดประเภทอื่นๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น ถ้าลึกลีลา นั้น ๆ เป็นลึกลีลาในคอร์ดโดมิเนนท์ เซเว่น สุภร ธีมวงศานุกูล ก็จะดัดแปลงตัวโน้ตในลึกลีลา นั้นๆ ให้ใช้ได้ทั้งคอร์ดประเภท เมเจอร์ เซเว่น และ ไมเนอร์ เซเว่น

ขั้นที่ 4 ทางเทวดา

กระบวนการเรียนรู้กีตาร์บลูส์ของสุภร ธีมวงศานุกูล ได้เพิ่มขั้นตอนในการพัฒนาทักษะการเล่นกีตาร์บลูส์ของตนเองโดยการฝึกด้นกับแบ็คกิงแทร็คเพลงบลูส์และใช้ลึกลีลาของศิลปินต่าง ๆ ที่ฝึกฝนมาผสมผสานกันอย่างอิสระ ในขั้นตอนนี้ เป็นการพัฒนาทักษะการด้นสดที่ดี เพราะสามารถนำเอาสิ่งที่ฝึกฝนมาใช้ได้จริง ในการเล่นกีตาร์บลูส์

3) หลักความเป็นฉัน

ขั้นที่ 5 การมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

กระบวนการเรียนรู้กีตาร์บลูส์ของสุภร ธีมวงศานุกูล ได้พัฒนาทักษะการเล่นกีตาร์บลูส์ของตนเองจากการฝึกด้นกับแบ็คกิงแทร็คเพลงบลูส์และใช้ลึกลีลาของศิลปินต่างๆ ที่ฝึกฝนมาผสมผสานกันอย่างอิสระและบันทึกลีลาไว้ จากนั้นจึงนำมาฟังเพื่อวิเคราะห์หาลึกลีลาที่ตนเองชื่นชอบ

ซึ่งมักจะเกิดจากการเล่นออกมาโดยไม่ตั้งใจ และนำลึคนั้นมาฝึกและบันทึกเสียงเก็บไว้เป็นลึคของตนเอง

2.2 อภิปรายผลกระบวนการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ของสุภร ธีมวงศานุกูล

1) หลักความเหมือน

ขั้นที่ 1 การเลียนแบบ

กระบวนการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ของสุภร ธีมวงศานุกูล เน้นให้ลูกศิษย์เล่นกีตาร์ได้เหมือนที่ตนเองบันทึกไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยการต่อเพลงเพื่อเลียนแบบเทคนิคการเล่นและสำเนียง ของตน ทำให้ลูกศิษย์ของสุภร ธีมวงศานุกูล

ขั้นที่ 2 การทำซ้ำ

กระบวนการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ของสุภร ธีมวงศานุกูล ได้ถ่ายทอดการเล่นกีตาร์บลูส์ ให้ลูกศิษย์ในรูปแบบของการต่อเพลง เรียงตามลำดับจากง่ายไปหายาก และถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ฝึกเล่นลึคอย่างซ้ำๆ ฝึกเล่นซ้ำๆ จนลูกศิษย์สามารถเล่นลึคได้คล่องและจดจำลึคได้เป็นอย่างดี

2) หลักความแตกต่าง

ขั้นที่ 3 การแหกคอก

กระบวนการถ่ายทอดความรู้กีตาร์บลูส์ของ สุภร ธีมวงศานุกูล ไม่มีปรากฏในขั้นนี้

ขั้นที่ 4 ทางเทวดา

กระบวนการถ่ายทอดความรู้กีตาร์บลูส์ของสุภร ธีมวงศานุกูล ถ่ายทอดทางเทวดาโดยการให้ลูกศิษย์นำลึคของศิลปินบลูส์ที่ตนเองถ่ายทอดมาต้นสด ในการต้นสดนี้ สุภร ธีมวงศานุกูล จะถ่ายทอดโดยการให้ลูกศิษย์ต้นสดให้ดู เมื่อเสร็จแล้ว สุภร ธีมวงศานุกูล จะวิจารณ์และให้คำแนะนำ พร้อมทั้งสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง เพื่อให้ลูกศิษย์นำไปพัฒนาตนเอง และกลับมามีต้นสดให้ดูใหม่อีกครั้งจนกระทั่งสุภร ธีมวงศานุกูล พิจารณาว่าลูกศิษย์ทำได้ดีเป็นที่น่าพอใจ

3) หลักความเป็นฉัน

ขั้นที่ 5 การมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

กระบวนการถ่ายทอดความรู้กีตาร์บลูส์ของ สุภร ธีมวงศานุกูล ได้ถ่ายทอดการมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยการจะถามลูกศิษย์เป็นรายคนว่าชื่นชอบศิลปินคนไหนเป็นพิเศษบ้าง และให้ลูกศิษย์เลือกศิลปินที่ตนเองชื่นชอบมา 2-3 คน จากนั้นสุภร ธีมวงศานุกูล จะให้ลูกศิษย์ไปฟังเพลงทุกเพลงของศิลปินที่ตนเองเลือกมา และเลือกเพลงของศิลปินคนนั้นๆ ให้ลูกศิษย์ฝึกเล่นตามด้วยตัวของลูกศิษย์เอง

โดยสุภร ธีมวงศานุกูล จะเป็นผู้กำหนดให้ว่าในแต่ละเพลงลูกศิษย์จะต้องฝึกเล่นในส่วนไหนของเพลง หรือต้องเล่นทั้งเพลง ถ้ามีส่วนไหนที่ลูกศิษย์ไม่สามารถฝึกด้วยตนเองได้ สุภร ธีมวงศานุกูล ก็จะถ่ายทอดให้เป็นส่วนๆ ไป

จากการที่ผู้วิจัยได้ทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่ากระบวนการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ของสุภร ธีมวงศานุกูล มีความสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยศิลปะ ดนตรี กีฬา ของสุภร ธีมวงศานุกูล และคณะทั้ง 5 ขั้นและผู้วิจัยยังพบอีกว่ากระบวนการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ของ สุภร ธีมวงศานุกูล ยังสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ดนตรีของชินอิชิ ชูซูกิ เป็นการเรียนแบบแม่สอนลูกและเป็นการเรียนดนตรีอย่างเป็นระบบจากง่ายไปหายากมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่หนึ่ง ขั้นฟัง เป็นการฟังเพลง จากเทปเพลงซ้ำๆ ขั้นที่สอง ขั้นสังเกตและเลียนแบบจากครูที่เป็นต้นแบบ ขั้นที่สาม ขั้นฝึกปฏิบัติ คือการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ ฝึกซ้ำแล้วซ้ำอีกจนเป็นธรรมชาติ ขั้นที่สี่ ขั้นบรรเลงดนตรี คือสามารถ ปฏิบัติดนตรีโดยเสียงไม่เพี้ยนถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดกีตาร์บลูส์ของ สุภร ธีมวงศานุกูล ในครั้งนี้พบว่ายังมีประเด็นที่น่าศึกษาดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำความรู้จากกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการถ่ายทอดในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการฝึกฝนทักษะกีตาร์บลูส์ และพัฒนาทักษะในการเล่นเครื่องดนตรีอื่น ๆ ตลอดจนดนตรีในแนวอื่น ๆ ด้วย

1.2 ควรเพิ่มเนื้อหาในเรื่องทฤษฎีดนตรีเข้าไปในกระบวนการถ่ายทอดเพื่อให้ลูกศิษย์ได้มีความรู้ครอบคลุมทั้งทฤษฎีดนตรีและปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษา สุภร ธีมวงศานุกูล ในแง่มุมอื่นๆ เพิ่มเติม ได้แก่ วิธีการแต่งเพลง เทคนิคในการแต่งเพลง และแรงบันดาลใจในการแต่งเพลงของสุภร ธีมวงศานุกูล

2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดในดนตรีแนวอื่นๆ เช่น แจ๊ส ร็อค คลาสสิก รวมถึงดนตรีไทย

เอกสารอ้างอิง

- [1] Pubuaw W. The Influence of American music to Thai music [MSc thesis]. Nakhinpathom: Mahidol University; 2011. (in thai).
- [2] Anuwong P. LegendofBlues. Bangkok: Pabilc-press; 1979. (in thai)
- [3] Jeijareern C. The world changes music, music changes the world[Internet] 2014 [updated 2014 Oct 10; cited 2014 Dec
- [4] Sugree Charoensuk et al. The reform based learning theory concept 5. Bangkok. Ideas Square; 1998. (in thai).